

Innkalling

Politisk samordningsgruppe

Dato/tid: 23.09.14 kl. 09.30 – ca. 14.00
Møtested: UiA Campus Grimstad, Uglandsstuen
Møteleder: Bjørgulv Sverdrup Lund
Møtedeltakere: Toril Runden, Terje Damman, Arvid Grundekjøn, Finn Otto Lund, Einar Halvorsen, Jan Dukene, Oddmund Ljosland, Tellef Inge, Mørland, Aase Severinsen, Jonny Liland, Hans Antonsen, Tarald Myrum, Arild Eielsen, Kristin Tofte Andresen, Tor Sommerseth, Harald Danielsen.

Saksnr.	TEMA	Ansvar
22/14	<p>Gjennomgang og godkjenning av referat fra møte 12.06.14</p> <p>http://www.regionplanagder.no/media/5121345/Referat-politisk-verksted-RTP-Agder-120614-til-godkjenning.docx</p> <p>Forslag til vedtak Referat godkjennes u.a.</p>	
23/14	<p>Hvordan bidrar UiA til å næringslivets behov for morgendagens kompetanse?</p> <p>Dekan ved Fakultet for teknologi og realfag, Franch Reichert presenterer status, muligheter og utfordringer vedrørende samarbeidet med næringslivet på følgende områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Utdanning (søkermasse, kvinner og teknologi) ⇒ Forskning og innovasjon ⇒ Samarbeid med næringslivet ⇒ Sørlandslab <p>PSG drøfter: Hvordan bidra til å videreutvikle et fremtidsrettet Universitet som bidrar til bærekraft og vekst for regionen?</p>	Bjørgulv S. Lund
24/14	<p>Gjennomføring av Agdermodellen for likestilling</p> <p>Prosjektleder Helle Mellingen presenterer resultatene fra den nylig utførte kartleggingen av kommunenes likestillingsarbeid.</p> <p>Forslag til vedtak PSG tar presentasjonen til orientering og slutter opp om forslag til videre arbeid.</p>	
25/14	<p>Regional transportplan Agder 2015- 2027</p> <p>Prosjektleder Ola Olsbu orienterer om status</p> <p>Forslag til vedtak: PSG tar saken til orientering. Saken følges opp i neste møte.</p>	

	Benstrekk og lunsj	
26/14 Vedlegg 1	<p>Oppfølging sak 33/13 Grønt batteri Innledning v/ Terje Damman:</p> <p>Presentasjon av rapporten: Kraftutveksling med Europa v/ Trond Kristiansen http://regionplanagder.no/aktuelt/kraftutveksling-med-europa/</p> <p>PSG drøfter videre prosess:</p>	
27/14	<p>Regionale utviklingsprosjekt Agder 2015 (RUP Agder)</p> <p>Presentasjon av utkast til RUP Agder 2015 v/ Arild Eielsen</p>	
28/14	<p>Strategisk notat Kultur, forslag til konkrete tiltak</p> <p>Leder av faggruppe kultur, Per Norstrøm, presenterer forslag til regionale samarbeidstiltak.</p> <p>Forslag til vedtak</p> <p>PSG tar saken til orientering. Saken følges opp i forbindelse med rullert handlingsprogram 2015- 2016</p>	
29/14	<p>Tilbakeblikk Arendalsuka 2014 v/ Einar Halvorsen</p> <p>PSG drøfter hvordan regionen kan bruke denne arenaen i enda større grad til å påvirke nasjonal politikk.</p> <p>PSG drøfter saken:</p>	
29/14	<p>Plassering og saker neste møte 20.11</p> <ul style="list-style-type: none"> • Møtet legges til UiA campus Grimstad <ul style="list-style-type: none"> ○ Politisk verksted utdanning ○ Internasjonal strategi ○ Oppfølging saker ○ Annet 	Björgulv S. Lund

Vedlegg 1

Sak 26/14 Klima og verdiskaping - Innspill til Energimeldingen: Kraftutveksling med Europa mot 2050.

Bakgrunn

Målsettingene som PSG har ønsket med prosjektet "Norge som grønt batteri" har vært å bidra til en ny nasjonal politikk på området kraftutveksling. Da er det en absolutt forutsetning at *"rammevilkårene utformes slik at viktige regionale interesser som industri, natur og lokalsamfunn blir ivaretatt"*. PSG ba de to fylkeskommunene om å få utarbeidet innspill om kraftutveksling til den kommende Energimeldingen. Denne skulle ta utgangspunkt i de ulike regionale interessene.

Innspillet

Fylkeskommunene i Agder engasjerte ADAPT Consulting til å skrive innspillet. ADAPT har også fungert som sekretariat for prosjektet. Fra ADAPT har Jørgen Festervoll (prosjektleder), Andreas Aamodt og Arne Festervoll vært involvert. Trond Kristiansen fra Vest Agder Fylkeskommune har fulgt opp og ledet prosjektet på vegne av Fylkeskommunene. Arbeidet ble overlevert regjeringen ved Klima- og miljøminister Tine Sundtoft under et eget arrangement i Arendalsuka.

Fylkeskommunene etablerte en bredt sammensatt faggruppe som bistod med innspill og vurderinger. Gjennom faggruppen ble synspunktene til de viktigste interessentene og kompetansemiljøene knyttet til kraftutveksling synliggjort. Faggruppen hadde to møter i løpet av prosessen, i tillegg til løpende kontakt med sekretariatet. Det understrekes at faggruppen ikke står ansvarlig for rapportens innhold. I faggruppen har følgende eksperter deltatt:

- Øyvind Stakkeland – Agder Energi
- Gaute Tjørhom – Sira Kvina
- Atle Harby – Sintef/Cedren
- Alexander Arnesen – Eyde-nettverket
- Siri Hall Arnøy – Zero
- Oddmund Ljosland – LVK avd. Agder
- Jørgen Tjørhom - Listerrådet

Innspillene var delt i hovedanbefalinger og generelle anbefalinger;;

Hovedanbefalinger:

1. Norge må aktivt selge og posisjonere norske ressurser i forhold til EU
2. Norske fornybare ressurser må i større grad brukes i Norge
3. Eksisterende, regulerbare ressurser må videreutvikles først

Generelle anbefalinger:

1. Samfunnsøkonomisk lønnsomme utenlandskabler må bygges ut
2. Det må tilrettelegges for nye handelsløsninger over kablene
3. Norge bør vektlegge balanse mellom produksjon, forbruk og kraftutveksling
4. Norge må jobbe for en offensiv klimapolitikk der forurenser betaler
5. Norges energi- og klimamål bør tallfestes, og det bør etableres milepæler og kontrollstasjoner
6. Vertskommuner må få ta del i verdiskapingen og utbyggingen av lokale ressurser

Vurdering av hovedanbefalingene

Under er prosjektleder for "Norge som grønt batteri" sine vurderinger av hovedanbefalingene i Innspillet til Energimeldingen: Kraftutveksling med Europa mot 2050. Det vises i den sammenhengen til Innspillet og appendixet som finnes på: <http://www.regionplanagder.no/aktuelt/kraftutveksling-med-europa/>

1. Norge må aktivt selge og posisjonere norske ressurser i forhold til EU

EU har vedtatt at kraftsystemet skal være klimanøytralt i 2050. Dette vil medføre at en betydelig del av kraftproduksjonen vil komme fra fornybare kilder som sol og vind. Sol- og vindkraft er såkalte uregulerbare kraftprodusenter. Det betyr at de bare produserer når sola skinner og vinden blåser. Dette medfører, fordi kraft er en ferskvare som må brukes når den blir produsert, at det til tider vil være for mye kraft eller for lite kraft tilgjengelig. Det trengs da noen som kan lagre kraft når det er for mye og noen som kan produsere kraft når det er for lite. Norske vannmagasiner vil kunne bidra til å løse begge disse utfordringene.

Det er i dette perspektivet at forholdet mellom energi (kWh) og effekt (kW) blir viktig. Dette kan beskrives som forholdet mellom bensintanken (kWh) og motoren (kW) i en bil. Selv om de fleste landene planlegger å ha en stor nok bensintank for et helt år (nok egenprodusert kraft) vil de ikke nødvendigvis ha en sterke nok motor til å komme opp de bratteste bakkene (når forbruket er høyt). Dette fordi vind og sol ikke kan styres. I EUs planlagte kraftsystem passer derfor den norske regulerbare vannkraften (våre ressurser) godt inn.

Det er viktig da å huske på to ting. For det første; Norske vannmagasiner kan bare ta i mot en liten del av overskuddet når produksjonen er for høy. Og vil bare kunne dekke en liten del av underskuddet når solen ikke skinner og vinden ikke blåser. For det andre; EU har andre alternativer både for lagring av overskudd og for alternativ produksjon.

Norske ressurser (vår vannkraft) er altså ikke den enstes løsningen for EUs utfordringer når de nå innfører et klimanøytralt kraftsystem. Det finnes mange løsninger og alternativer. Men våre løsninger kan likevel på kort og -spesielt – på lang sikt vise seg verdifulle. Skal vi kunne ta full effekt av disse mulighetene er det viktig at Norge aktivt må selge og posisjonere norske ressurser i forhold til EU.

2. Norske fornybare ressurser må i større grad brukes i Norge

Intuitivt kan det virke som om hovedanbefaling 2 er i konflikt til hovedanbefaling 1. Da er det viktig å huske på forskjellen mellom effekt (kW) og energi (kWh) som ble diskutert over. Videre må vi minne om at de fleste land i EU planlegger å produsere mer enn de selv trenger. Det betyr at overskuddet av kraft (kWh) stadig blir større noe som vil senke gjennomsnittsprisene. Samtidig vil mer kraft blir produsert fra fornybare kilder (som er gratis). Dette fører ytterligere til senkning av prisene.

Selv om kraftprisene i Tyskland går ned betaler tyskerne i dag stadig mer på kraftregningen. Dette fordi avgiftene øker betydelig. Det er gjennom disse avgiftene at tyskerne bl.a. betaler for sin satsing på fornybar energi. Derfor utgjør nå selve kraftprisen bare 20 – 25 % av kraftregningen for tyske forbrukere.

Når det nå planlegges en ny kraftkabel mellom Norge og Tyskland er denne av Statnett anslått til å være samfunnsøkonomisk positiv. I denne kabelen vil kraften til en hver tid gå fra der prisene er lavest til der den er høyest. Det betyr at i fremtiden vil, de gangene prisene vil være lavere i Tyskland (mye vind og sol), kraften gå fra Tyskland til Norge. Derimot når det er lite vind og sol i Tyskland vil prisene der øke, og kraftstrømmen vil snu. Så lenge det er ulikheter i priser vil det gå kraft i kabelen. Det betyr ikke at vi vil importere tyske kraftpriser. Vi vil bare eksportere kraft når prisene er høyere i Tyskland. Samtidig er det anslått (Markedskraft) at over året vil vi eksportere like mye energi (kWh) som vi vil importere. Det betyr at det like ofte vil være lavest kraftpris i Tyskland som det vil være lavest kraftpris i Norge. Utvekslingen (i kWh) mellom landene vil altså være null. Derimot vil det stadig skje en utveksling av kW. Norge vil spare på vannkraften når det blåser i Tyskland og vil sende kraft tilbake når det ikke blåser. Og det er dette som, i følge Statnett, gjør kabelen samfunnsøkonomisk positiv.

Skal Norge derfor i fremtiden være en netto eksportør av kraft til Tyskland må prisene ytterligere ned. På den måten vil vi altså oftere ha lavere priser enn tyskerne, og vi vil over et år eksportere mer enn vi vil importere. Når det da i innspillet står at norske fornybare ressurser i større grad må brukes i Norge, betyr det at energien (kWh) som Norge har i overskudd (ca. 17 TWh i 2020) gir åpning for ny bruk nasjonalt. Et alternativ til å senke prisene så mye her hjemme at vi får solgt all kraften, bør være å legge til rette for at vi kan ta den i bruk i Norge. Vi kan bruke den til f.eks å elektrifisere transportsektoren, og/eller elektrifisere sokkelen, og/eller satse på økt kraftintensiv industri. Dette kan vise seg å være mer samfunnsøkonomisk positivt, og samtidig dra Norge mot å bli mer klimavennlig. Norge kan godt bli netto eksportør av fornybar energi (kWh), men vi bør samtidig ha mål om å utnytte mer av vår fornybare energi (kWh) hjemme.

3. Eksisterende, regulerbare ressurser må videreutvikles først

Som vi så under hovedanbefaling nr 2 er det altså ikke bensintanken (kWh) vår som tyskerne vil ha når de ønsker å legge en kabel mellom våre land, men det er motoren (kW). Tyskerne har en stor nok bensintank (faktisk for stor). Det er også dette som andre land er interessert i når de ønsker seg kraftutveksling med Norge. De aller fleste land har som vedtatte mål å være netto eksportører av kraft (kWh) i fremtiden, utfordringen for dem er til en hver tid å ha nok effekt (kW).

Spørsmålet blir da: Kanskje Norge vil gjøre lurt i heller å satse på og bygge en større motor enn å bygge en større tank? Det er dette spørsmålet Innspill 3 gir et svar på: Eksisterende, regulerbare ressurser må videreutvikles først. Dette vil bidra til å bygge ut ressurser som våre naboland trenger for å nå sine klimamål, og det vil samtidig øke verdien på våre ressurser.

Samlet vurdering

Innspillet "Kraftutveksling med Europa mot 2050" både diskuterer og gir anbefalinger som vil være viktige for å nå målsettingene med prosjektet "Norge som grønt batteri". At ulike interesser (kommuner, industri, kraftbransjen) har fått komme med sine innspill oppfyller vårt mål om at regionale interesser må bli hørt. Dette ble understreket med den brede enigheten som ble uttrykt av Stein Lier-Hansen - Norsk Industri, Oluf Ulseth – Energi Norge og Marius Holm – Zero, under overleveringen av Innspillet til Regjeringen under Arendalsuka.

Forslag til vedtak fra Styringsgruppa for "Norge som grønt batteri":

1. PSG anbefaler regionråd og fylkeskommuner om politisk å støtte de tre hovedanbefalingene og de seks generelle anbefalingene fremstilt i Innspillet: Kraftutveksling med Europa mot 2050.

Hovedanbefalinger

1. Norge må aktivt selge og posisjonere norske ressurser i forhold til EU
2. Norske fornybare ressurser må i større grad brukes i Norge
3. Eksisterende, regulerbare ressurser må videreutvikles først

Generelle anbefalinger:

1. Samfunnsøkonomisk lønnsomme utenlands-kabler må bygges ut
2. Det må tilrettelegges for nye handelsløsninger over kablene
3. Norge bør vektlegge balanse mellom produksjon, forbruk og kraftutveksling
4. Norge må jobbe for en offensiv klimapolitikk der forurenser betaler
5. Norges energi- og klimamål bør tallfestes, og det bør etableres milepæler og kontrollstasjoner
6. Vertskommuner må få ta del i verdiskapingen og utbyggingen av lokale ressurser

2. Det henvises for øvrig til saksutredningen når det gjelder vurdering av hovedanbefalingene.